

Az alábbi három írással lapunk azon ígéretének teszünk eleget, amely szerint a rendszeresen működő testületek, a könyvtárügy egészét érintő intézmények tevékenységével megismertetjük olvasóinkat. Most az OKT, a KMK és a Tanácsi Közművelődési Könyvtárak Igazgatótanácsa munkájának ismertetésére kerül sor. A Szakszervezeti Könyvtárigazgatók Tanácsának munkáját is e számunkban szerettük volna bemutatni, technikai okokból azonban a cikk nem érkezett el hozzánk időben, így azt legközelebbi számunkban pótoljuk.
(– a szerk.)

AZ ORSZÁGOS KÖNYVTÁRÜGYI TANÁCS 1982. ÉVI TEVÉKENYSÉGE

PAPP ISTVÁN

Laptársunk, a sűrűbben jelentkező, nagyobb olvasótábornak és rövidebb átfutási időnek örvendő „Könyvtáros” c. folyóirat szerkesztőségének előzékenysége felment az alól a kötelezettség alól, hogy mint az OKT titkára részletes beszámolót adjak a testület múlt évi munkájáról, bár olvasóink joggal várhatnánk ezt a tájékoztatást attól a folyóirattól, amelynek borítóján és címlapján egyik tulajdonosként az Országos Könyvtárügyi Tanács szerepel. Ugyanis éppen a könyvtárosközönség gyorsabb és teljesebb tájékoztatása végett célszerűbb megoldásnak látszott folyamatosan közreadni az OKT fórumokról szóló beszámolókat a lehető legrövidebb időn belül, a tömörség kívánalmának is eleget téve, mégis a lehető tartalmi teljességgel. Így az érdeklődőket a „Könyvtáros” 1982. 7., 9. és 12., valamint 1983. 1–4. számához irányíthatom, mert az azokban található egy-két oldalas közleményekből teljes képet kaphatnak arról, mi is történt az OKT keretei között, milyen témák szerepeltek a plénum, a tagozatok, az elnökség napirendjén, s milyen eredménnyel zárultak a viták, megbeszélések. Ezért csak emlékeztetőül álljanak itt azok a témák, amelyek a plénum vagy a tagozatok elé kerültek:

- könyvtári szakfelügyelet (plénum, 1982. június 17.),
- szakterületi könyvtárközi együttműködés (tájékoztatási és szakkönyvtári tagozat, 1982. június 11.),
- területi könyvtárközi együttműködés (közművelődési és iskolai könyvtári tagozat, 1982. június 9.),
- az iskolai könyvtárak fejlesztési irányelvei (közművelődési és iskolai könyvtári tagozat, 1982. november 2.).

Mint e rövid felsorolásból kitetszik, a tagság egészét foglalkoztató fórumok nem mutattak fel különösebb aktivitást. Mondhatnánk persze azt is, hogy minél kevesebb az ülésezés, annál több idő jut a dologra, mégis, ha a válaszra váró problémák számát tekintjük, nagyon is indokolt lett volna még néhány alkalommal összeülni. Amiért erre nem ke-

rült sor, annak elsősorban az az oka, hogy a IV. országos könyvtárügyi konferencia (1981.) tartalmi előkészítése és lebonyolítása az OKT energiáit is meglehetősen igénybe vette, s a konferencia utórezgése közepette csak 1982. elején tekintette át egyelőre a legsürgetőbb tennivalókat, s adott megbízást egyes kérdéskörök kidolgozására; természetesen, hogy a késve kezdett munkálatok áthúzódtak 1983-ra.

Annál nagyobb buzgalmat tanúsított az elnökség, amely hét alkalommal találkozott, szeptembertől kezdve minden hónapban. A gyakori elnökségi üléseket főként az intézkedést vagy állásfoglalást kívánó ügyek indokolták, de talán az elnökség munkastílusának a megváltozása is eredményezte. Ez évben sikerült valóra váltani azt a régi elhatározást, hogy mielőtt plénum vagy tagozat elé kerül megvitatásra egy előterjesztés, az elnökség tegye meg a maga észrevételeit, lehetőleg még a végleges formábaöntés előtt. Korántsem jelentett valamiféle cenzurát a szerzői vázlatok megbeszélése, inkább a nézetek egyeztetését, bizonyos hangsúlyok elhelyezését, újabb szempontok beépítését stb., vagyis a szerzők munkájának a segítségét. Minden valószínűség szerint – legalábbis a tapasztalatok erre intenek, – rendszeressé kell tenni a havi elnökségi üléseket, hogy a ritkábban mozgósítható plenáris és tagozati fórumok között és mellett az OKT könyvtárpolitikai tanácsadó szerepe folyamatosabban és operatívabban érvényesülhessen.

Ilyen és ehhez hasonló megfontolások vezettek el ahhoz az igényhez, hogy érdemes lenne újra átgondolni az OKT feladatkörét, szervezetét, működését éppen abból a szempontból, miképpen tudná még hatékonyabban segíteni az ágazati könyvtárpolitikai irányítást, mi is a voltaképpeni illetékességi területe, milyen jellegű feladatokat kell vállalnia, meddig tart felelőssége egyes ügyek intézésében és így tovább. Hasonlóképpen tisztázandó kapcsolatrendszere is, amely könyvtárügyön belüli (pl. MKE, OSZK-KMK) és kívüli (pl. Hazafias Népfront, Országos Közművelődési Tanács) szervezetekhez, szervekhez és intézményekhez fűzi. E feladat elvégzésére minél előbb sort kell keríteni, s a felmerülő kérdésekben ki kell kérni az OKT tagságán túlmenően az érintettek véleményét is.

Az OKT funkciójából, munkastílusából egyenesen következik, hogy igazán eredményesen csak akkor munkálkodhat, ha nem csupán egy évre tervezi meg elvégzendő feladatait, – ez ugyanis az esetlegesség veszélyével jár, – hanem hosszabb távra előre tekintve veszi számba azokat a problémákat, amelyek megoldása elsődrendű érdeke a könyvtárpolitikai irányításnak. Ezért fordított az elnökség nagy gondot az 1985-ig szóló program összeállítására, bevonva az OKT valamennyi tagját a tematika megállapításába és a munkacsoportok közreműködőinek kijelölésébe. (A programot e beszámoló után találják olvasóink.) Tematikailag a program szükségszerűen igazodott a IV. országos könyvtárügyi konferencia által kijelölt irányhoz, s főképpen a konferencia ajánlásaiban megfogalmazott egyes feladatokkal kapcsolatos koncepcionális keretek, könyvtárpolitikai intézkedések és fejlesztési tennivalók kidolgozását célozza. A meglehetősen ambiciózus program – nem is említve a menet közben óhatatlanul jelentkező egyéb feladatokat, – a legjobb szakemberek széles körének megnyerésével hajtható csak végre. Noha az OKT státusa jelentősen különbözik a Magyar Könyvtárosok Egyesületétől, az elnökség mégis a magyar könyvtarostársadalom készséges és elkötelezett közreműködésére számít, akár az MKE közvetítésével, akár közvetlenül, hiszen a társadalom könyvtári

szolgáltatának közös nevezőjén keresi a különböző érdekek összehangolásából következő egységet a cselekvésben.

Ez a megfontolás képezte alapját az OKT múlt évi legnagyobb vállalkozásának, a külföldi devizás folyóiratbeszerzések koordinálásának, illetve kényszerű csökkentésének is. Régen nem tapasztalt megrázkódtatást váltott ki a hazai könyvtárosok körében a megkérdésük nélkül végrehajtott akció, – ezt több közlemény is visszhangozta a könyvtári szakajtóban is, de az országos nyilvánosság előtt is. Az OKT igazából még 1981-ben kezdett foglalkozni azzal a kérdéssel, miképpen lehetne a használói igényekkel összhangban, gazdaságosabban és információtartalmát növelve megszervezni az országos külföldi folyóiratbázist. Miközben az ezzel összefüggő elemző vizsgálódások folytak, 1982 nyara végén szükségintézkedés született, melynek nyomán olyan rövid határidőre kellett végrehajtani a folyóiratcsökkentést, hogy a könyvtárakkal való konzultációkra egyszerűen nem jutott idő. Az akció negatív tapasztalatai mellett számos hasznos tanulságot is hoztak az elemzések, s ezek felhasználásával kezdte meg az OKT elnöksége már 1982 utolsó hónapjaiban az 1984-re szóló megrendelések előkészítését. Ezekről a munkálatokról a „Könyvtáros”-ban megjelenő beszámolók rendszeresen tájékoztattak és tájékoztattak; itt az OKT szerepkörét érintő aggályt szeretném felvetni, nevezetesen azt a kérdést, hogy a testület, mint tanácsadó szerv, mennyiben vállalhat operatív feladatokat (például az országba érkező külföldi folyóiratok jegyzékének összeállítását)? A kérdés annál is indokoltabb, minthogy az OKT nem rendelkezik semmiféle saját munkaerőkapacitással és technikai bázissal. E probléma külön figyelmet érdemel a szervezeti és működési szabályzat újragondolása során.

Nagy eredménynek könyvelhető el, hogy egy egyre akutabbá váló nehézségen sikerült némiképpen enyhíteni az OKT kezdeményezése révén: a múlt év végén 100 gyorsmásoló berendezést importált az illetékes külkereskedelmi vállalat, s ezek mindegyike könyvtárba került, méghozzá azokba a könyvtárakba, amelyek jelentős külföldi folyóiratbázissal rendelkeznek, s így fokozott felelősséggel bírnak az országos szakirodalmi ellátás terén. A gépeket 1983 elején átvehették a megrendelők. A közérdeket szolgálta, hogy a gyorsmásolók elosztása az ágazati irányítás kezében volt: a vásárlókat a művelődési miniszter jelölte ki az OKT elnöksége javaslata alapján. (Az elnökség elsősorban aszerint értékelt a befutott pályázatokat, milyen mértékben képes javítani a pályázó könyvtár a berendezés használatával az országos szakirodalmi ellátást. (A méltányosság kívánja, hogy néven nevezzük e nagy horderejű vállalkozás megtervezőjét, agitátorát, mozgatóját és lebonyolítóját, *Vályi Gábort*, az OKT elnökét.)

* * *

AZ ORSZÁGOS KÖNYVTÁRÜGYI TANÁCS PROGRAMJA 1983–1985

Az Országos Könyvtárügyi Tanács elnöksége 1982. szeptember 9-i ülésén foglalkozott először az OKT 1985-ig szóló programjával. Áttekintve a tervezetet megállapított